EEN BALIES OVERZICHT VAN DE VERSMATEN („WIRĀMA") VAN DE NĀGARAKṚTĀGAMA.

DOOR

I GOESTI POETOE DJLANTIK.

INLEIDING.

Van het oud-javaansche lofdicht Nāgarakṛtāgama van Prapañca, ons door prof. dr. H. Kern in vertaling toegankelijk gemaakt, heeft deze grote geleerde een aantal namen van de erin gebruikte versmaten aangegeven bij de bespreking van de verschillende zangen.

Van de grootste helft wordt de naam en van de overige maten alleen de naam van de «soort» vermeld.

Op Java schijnt tans de herinnering aan de namen van tal van oude versmaten verdwenen te zijn, terwijl daarentegen op Bali, vooral bij de geletterden, meer heugenis daaraan is gebleven.

Wij kunnen het daarom niet anders dan toejuichen, wanneer van uit het hindoese Bali getracht wordt terzake enige toelichting te geven.

Het onderstaande is een bescheiden poging van één van die baliese geletterden om, na bestudering van de Nāgarakṛtāgama, de Wrēttasañcaya en verder van enige andere Kawiwerken uit zijn rijke boekery van lontargeschriften, van het eerstvermelde gedicht de gebruikte versmaten te onderscheiden en te benoemen.

I Goesti Poetoe Djlantik, ondervoorzitter van de raad van kerta's te Singaradja, maakte op mijn verzoek een overzicht van deze metriek, daarbij voor de vorm in hoofdzaak gebruik makende van het «Overzicht der maten», als bijlage gevoegd in de uitgave van de Nāgarakṛtāgama in 1919 door prof. dr. N. J. Krom.¹⁾

¹⁾ „Het Oud-Javaansche Lofdiicht Nāgarakṛtāgama van Prapañca (1365 A. D.) Tekst, vertaling en bespreking, overgedrukt uit de Verspreide Geschriften, Dl. VII—VIII, van Prof. Dr. H. Kern. Met Aanteekeningen van Dr. N. J. Krom. Uitgegeven door het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff" 1919 bl. 307—309.

Alleen voor de maten van de zangen 45, 61, 81, 96 en 97, door prof. Kern onderscheidenlik genoemd: kṛti-soort, atijagati-soort, atyaṣṭi-soort, en wipulawaktra (96—97), heeft Goesti Poetoe Djlantik geen namen kunnen vinden, doch die van zang 96 en 97 gaf hijzelf vanwege hun gemengd karakter de naam «srontja».

Mogen deskundigen, zoowel westerse als oosterse, na kritiese bestudering van de arbeid van deze geleerde Hindoe-Baliër, ons nader brengen tot het in deze gestelde einddoel: een volledige benaming van de metriek in de onvolprezen Nāgarakṛtāgama!

L. C. HEYTING.

Keterangan dari nama-nama «Wirama» jang terpakai dalam kekawin Nagarakrtagama, diterangkan dengan tanda goeroe-lagoe, saperti terseboet dibawah ini:

	Goeroe																								Lagoe
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Raga-koesoema (Wawirat) pesalin 1, 7, 11, 17, 19, 92, 94.																								
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Sragdara, 2, 9, 18, 40, 63, 79, 83, 93.																								
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Sarddoela, 3, 6, 12, 20, 25, 43, 46, 54, 64, 68, 78. —																								
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Mada-arsa (Mandapa), 4, 57.																								
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Pröharsini, 5, 50, 74, 90.																								
6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Wid'joetkara, 8, 66, 76. —																								
7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Mredoe-komala (Widjaja-gati) 10, 27, 56.																								
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	S'wadana, 13, 44, 82, 85.																								
9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Pret'witala 14, 31, 51.																								
10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Sikarini, 15, 21, 24, 87.																								
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	As'wa-lalita, 36, 71.																								
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Padma-kēsara (Kalēngēngan), 22, 42, 65.																								

118 BAL. OVERZICHT V. D. VERSMATEN V. D. NĀGARAKṛTĀGAMA.

— Goeroe

— Lagoe

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

X 13

Wangsâs'wa, 23.

X 14

Poeapa-tjapa, 26, 62, 67, 69, 75.

X 15

Tjitra-laja, 28.

X 16

Ganda-madana (Mrêdangga), 29.

X 17

Mand'ra-kranta, 30, 86.

X 18

Kilajoe-man'dëng, 32, 98.

19

Radjani (Manda-malo), 33, 59.

20

Basanta-tilaka, 34, 47.

21

Sand'jakara, 35.

22

Mataraga, 37, 77.

23

Wangsa-patra-patita, 38, 91.

24

Boedjaga-prëjata, 39, 49.

25

Madoe-linda, 41.

26

? 45.

27

Madraka, 48, 73, 80, 88.

28

Ratotataka (Rasa-matra), 52.

29

Wis'wa-lalita, 16, 53.

30

Sokta-marggana, 55.

31

Widara-goemoeloeng (Wisardjita), 58, 89.

32

S'wada-malini, 60.

	— Goeroe																	— Lagoe							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		?				61.																			
34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Arini-d'wani, 70.																							
35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		S'wagata, 72.																							
36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		?				81.																			
37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Tjitra-toerida, 84.																							
38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		S'wawangsa-patra, 95.																							
39		Srontja, 96, 97. ¹⁾																							

¹⁾ Sabenarnja tiadalah ada Wirama jang bernama „Srontja” maka erti srontja itoe jaitoe parēmbon atau boenga-rampei mangkanja diseboet sadja Srontja, kerana tjampoer adoek goeroe lagoenja dari tiap² tjarik didalam masing² pada.

Singaradja, 12 Mei 1922.